

7. Удовицька Т. А. Проблеми вищої освіти і кар'єрне зростання жінок: історичний аспект / Удовицька Т. А. // Становление профессиональной карьеры женщин: историко-философский и психологический аспекты : материалы междунар. научно-практ. конф. Харьков, 2003.

Кохановская Е.В.

ВЛИЯНИЕ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ НА РАЗВИТИЕ ЕСТЕСТВЕННО-МАТЕМАТИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЕВОЧЕК В УКРАИНЕ В XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА

В статье описывается процесс государственных преобразований системы женского образования и влияние государственных реформ на развитие естественно-математического образования девочек в XIX – начале XX столетия. Очерчены основные этапы развития женского образования на протяжении исследуемого периода. На основе всесторонней обработки литературных источников автором определены причины, содержание и основные направления деятельности правительства в сфере женского образования (в том числе естественно-математического) у XIX – начале XX столетия. Проведен сравнительный анализ объема учебной нагрузки по естественно-математическим дисциплинам на разных этапах развития женского образования и в различных типах учебных заведений.

Ключевые слова: правительственная политика, реформирование, женское образование, естественно-математическое образование.

Kokhanovska O.V.

THE IMPACT OF THE GOVERNMENT POLICY ON DEVELOPMENT OF NATURAL SCIENCES AND MATHEMATICS EDUCATION OF GIRLS IN UKRAINE IN XIX-TH – EARLY XX-TH CENTURY

The article highlights the process of governmental transformations of the women's education and the impact of the government reforms on the development of natural mathematical training of girls in nineteenth - early twentieth century. The article outlines the basic stages in the development of the women's education during the analyzed period. Based on a comprehensive study of available literature the author clarifies the causes, content and government activities in the field of the women's education (including Natural Sciences and Mathematics) in the XIX th - early XX th century. It was determined that due to the directed government policy and the system of the social movement, the system of women's education was substantially changed in the direction of improvement, including the beginning of the non-estate education for girls. There was held a comparative analysis of the amount of workload of natural and mathematical sciences at different stages of women's education and in different types of schools. It was established that the state factor of Natural Sciences and Mathematics education of the girls was the main because of the nature of government and the social status of the country. However, in the late nineteenth century a social factor comes into force that becomes a motive for further development of the women's natural mathematical education.

Key words: government policy reform, women's education, natural science and mathematics education.

УДК 378.14:792

Лимаренко Л.І.*

ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОГО ТЕАТРУ У ВИМІРАХ ЧАСУ:
ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлюється історико-педагогічний аспект діяльності студентського театру. Підкреслюється, що педагогіка постійно використовує мистецтво театру в навчально-виховному процесі. Доводиться, що саме школи та академії риторики сприяли швидшому створенню шкільної драми – основи шкільного театру, який згодом став носити назву студентського і виявився плідною формою опанування мистецтва риторики та

* © Лимаренко Л.І.

найоптимальнішим шляхом формування естетичного досвіду майбутніх фахівців. Аналіз філософських, історичних, мистецтвознавчих і психолого-педагогічних наукових джерел з проблеми історико-педагогічного розвитку студентських театрів у системі професійної підготовки майбутніх педагогів дозволяє зробити висновок про наявність позитивного досвіду, який протягом значного історичного періоду вдосконалювався, накопичувався та збагачувався.

Ключові слова: мистецтво, риторика, шкільна драма, шкільний театр, студентський театр, естетичний досвід майбутнього педагога.

На сучасному, трансформаційному етапі розвитку суспільства України не втрачається інтерес до питання визначення ролі та місця театрального мистецтва у професійній підготовці майбутніх педагогів, здатних якісно забезпечити потреби учнівської молоді, її інтелектуального і культурного розвитку, де важливого значення набуває естетичний компонент розвитку особистості.

Проблеми використання мистецтва театру в педагогічному процесі привертають увагу відомих науковців (В. Абрамян, І. Зязюн, Н. Миропольська, О. Отич, С. Соломаха, Г. Сагач та ін.). Проте дослідження специфіки діяльності студентського театру як додаткового компоненту позааудиторної роботи вишу, як різновиду художньої творчості залишаються недостатньо вивченими. Тому метою статті є висвітлення історико-педагогічного аспекту діяльності студентського театру в системі професійної підготовки майбутніх педагогів.

У попередніх наукових дослідженнях [10; 11] нами доведено, що досвід послідовного і систематичного використання елементів театру в школах та академіях риторики сприяв засвоєнню мистецтва риторики, оптимізації навчально-виховного процесу цих закладів і став поштовхом для створення шкільної драми – основи шкільного театру. В історії педагогіки шкільний театр зафіксував себе важливим дидактичним і морально-ідейним засобом виховання молоді, плідною формою опанування найпопулярнішого протягом віків у студентів курсу «Риторика».

У XVI-XVII ст. центрами просвітництва в Україні стають братські школи, Острозька та Києво-Могилянська академії, Харківський колегіум, духовні семінарії. Окрім культурно-просвітницьких, релігійних, політичних функцій, ці навчальні заклади були безпосередньо спрямовані на професійну підготовку вчителів для шкіл, що активно відкривалися по всій Україні. І оскільки, шкільна драма була обов'язковим явищем у всіх освітніх закладах того часу, разом з учителями розширює свої географічні кордони і шкільний театр.

В Україні раніше, ніж в інших слов'янських країнах, звернули увагу на необхідність підготовки і виховання представників майбутньої духовної еліти – письменників, проповідників, педагогів – на підставі звернення до театрального мистецтва та його елементів. Одним із провідних закладів освіти, де активно використовували з навчально-виховною метою мистецтво театру, була Київська братська школа. Її заснування (1615 р.) – це момент започаткування системи вищої освіти в Україні. У подальшому ця школа була реорганізована в Києво-Могилянську академію (1632 р.) видатним культурним діячем того часу архимандритом Києво-Печерської лаври Петром Могилою. Завдяки йому заклад став одним із провідних центрів науки, освіти та культури не тільки в Україні, але й в усьому слов'янському світі [15].

За свідченням дослідників [1; 8], Академія як справжній культурно-освітній осередок є яскравим прикладом розвитку культури і просвіти на чолі з мистецтвом театру, що перетерпіло стрімкі динамічні зміни, які відбувалися з появою нових форм і жанрів театрального мистецтва, тісно пов'язаних із народної творчістю. У цей період український «шкільний театр» пройшов шлях від сценічного втілення найпростіших декламацій до найскладніших драм і трагікомедій. Вищий навчальний заклад став центром красномовства в Україні завдяки особливій ролі Феофана Прокоповича –

педагога, оратора, ученого, письменника, політичного і громадського діяча. У його авторському посібнику «Риторика» подаються науково-методичні рекомендації щодо найкращого вивчення студентами цього курсу. Так, автор пропонував після усвідомлення принципу поділу мовлення на жанри розглядати засоби збудження душевних почуттів, що є природною прерогативою саме театру. Мету риторики вчений вбачав у тому, щоб навчити оратора за допомогою оволодіння мистецтвом слова відповідати на важливі питання і переконувати слухачів у правильності відповіді, яка мала давати як особисту естетичну насолоду, так і громадську користь [7, с. 27-28]. В одній із частин «Риторики» доводилися правила з голосоутворення і сценічної пластики, приділялася увага не тільки майстерності говорити, а й ставилися певні вимоги до пластичної поведінки, до загального вигляду ритора, що також є елементами театру.

Одночасно з упровадженням театрального мистецтва з метою ефективного опанування навчальних курсів риторики та піітики в Академії з'являється шкільна драма, що знаходить своє сценічне втілення в такій формі підготовки майбутніх фахівців, як «шкільний театр». Підтвердження цьому знаходимо у З. Хижняк: «Шкільна драма спочатку мала в основному педагогічне призначення <...>. Але вона стала також основою виникнення шкільного театру» [20, с. 67], який став невід'ємною частиною навчально-виховної програми Академії і набув ознак системності.

Д. Антонович доводить, що шкільні драми XVII ст., які створені вчителями, написані майстерно за всіма законами драматургії. Наприклад, трагікомедія «Володимир» (Ф. Прокопович), яка вперше поставлена на сцені Академії 3 липня 1705 року, стала на довгий час однією з найбільш значних і популярних п'єс у репертуарі шкільного театру. На глибоке переконання дослідників, у XVIII ст. ректор Києво-Могилянської академії, видатний просвітник Ф. Прокопович зробив особливий внесок у справу театралізації навчання студентів: створив театральну поетику; написав першу історичну вітчизняну драму; займався сценічною практикою постановок вистав [2, с. 133-134].

Проте розквіт Академії як навчального закладу, який став своєрідним центром студентського театрального мистецтва, припадає на XVIII ст. У цей період там було поставлено найкращі драматичні твори. Творча робота педагогів і молоді над драматургією сприяла формуванню внутрішньої та зовнішньої культури вихованців. Учасників театру цілеспрямовано навчали красиво рухатись на сцені. Знайомство студентів зі сценічними законами, нормами й правилами театрального мистецтва дозволяли формувати уявлення про взірць поведінки вихованої людини. Особлива увага відводилась обличчю, зокрема очам, погляду, оскільки, як підкреслювали наставники, лише один рух очима, який «зроблено належним чином і вчасно, справляє більше враження, ніж найвишуканіше новоутворення поета» [18, с. 152]. Тому при сценічному втіленні вистав, слідкували за тим, щоб обличчя й очі виконавців завжди були звернені до глядачів.

У театрі був свій сценарист, художник, співаки, виконавці танців, кравець. Найкращі драматичні твори, втілені на сцені Академії, були еталонами для інших постановок та сприяли розвитку молоді того часу, становленню духовно багаті особистості майбутнього педагога, філософа, просвітника. Отже, у студентському театрі Академії важливим було забезпечення умов для творчого перевтілення студента в образ конкретного персонажу, який він втілював у виставі, – психологічно (за змістом почуттів і емоцій) та зовнішньо (за формою), тобто мова йшла про започаткування основ принципу реалізму як основного театрального принципу.

Осмилення ролі студентського театру в системі навчання й виховання в Києво-Могилянській академії дозволяє зробити висновок про його вагомe місце в професійній підготовці молоді того періоду. Педагогічні пошуки з метою

розумового та естетичного розвитку вихованців спонукали практиків до ефективних змін в організації навчально-виховного процесу та його побудови за законами краси та гармонії, системотворчим характером естетичного пізнання.

Тож організація навчання та виховання мала бути пов'язана з багатством високохудожніх об'єктів мистецтва. Участь студентів у постановці вистав, у створенні образів-характерів розвивала в майбутніх фахівців почуття краси, розуміння взаємодії різних видів мистецтв, цілісності форми та змісту, їх гармонії, відчуття музики та темпоритму, забезпечувала їм володіння технікою мовлення, пластики тощо. Таким чином, для опанування студентами риторики та піітики вчителями навчального закладу писалися шкільні драми, що стали основою створення шкільного театру, який з часом почав носити назву студентського і виявився плідною формою опанування мистецтва риторики та шляхом набуття власного естетичного досвіду майбутніми фахівцями.

Досліджуючи історію розвитку українського театру, Д. Антонович зазначав, що і в Харківському колегіумі, на зразок Києво-Могилянської Академії «...розігрувалися різні трагікомедії» [1, с. 7-35], а також постановки вертепної драми. Будучи за характером синтетичним жанром театрального мистецтва, вертепна драма зумовлювала поряд зі сценічною музичну й вокальну підготовку, що відповідно впливало на формування естетичних почуттів студентів.

Безперечно, сценічне втілення п'єс вимагало від викладачів підготовки з основ театральної педагогіки. Про це свідчить участь студентів в організації вистав Г. Сковороди, який з 1759 до 1766 рр. був викладачем цього закладу. Видатний просвітник вбачав у мистецтві театру ефективний засіб пізнання людиною самої себе. Працюючи викладачем поетики в Переяславському і Харківському колегіумах, головним принципом своєї педагогічної діяльності він вважав стимулювання розвитку природних здібностей учнів. З цією метою ним застосовувались театральні форми і відповідні їм методи: навіювання і переконання словом, інтонацією, образами. Вихований на кращих традиціях Києво-Могилянської академії, просвітник розвинув авторську систему виховання молоді, відпрацював педагогічні методи впливу, упроваджував у навчально-виховний процес власноруч складені притчі, байки, трагікомедії [16].

У театральній педагогічній спадщині України відомим є звернення до студентського театру в межах 1860-1863 рр. учителя Полтавської бурси Г. Каневського, який ставив з учнями театральні вистави під час рекреаційних прогулянок. Також є свідоцтва, що у Києві, на горі Щекавиці, після заборони театру в Києво-Могилянській академії ще довгий час відбувалися студентські вистави у дні «травневих канікул» [6, с. 43].

Подальший розвиток шкільного театру в Україні, зокрема в період від XVIII до середини XIX ст., підтверджує, що театр як педагогічна форма навчально-виховної роботи продовжує бути в центрі уваги педагогів. Одночасно з тим підготовка вчителів до керівництва шкільним театром проводилася у стінах навчальних закладів шляхом їх безпосередньої участі в студентських театральних постановках. Зазначаємо, що театр відіграв важливу роль у системі освіти та виховання, розвиваючи вербальну та невербальну комунікації, внутрішню й зовнішню педагогічну техніку, естетико-психологічні основи духовності та сценічної майстерності студентів.

У XIX ст. «шкільний театр» втрачає статус обов'язкової складової навчального процесу, але лише у земських і церковно-приходських школах. У гімназіях, ліцеях, інститутах шляхетних дівчат, університетах театральне мистецтво продовжувало посідати помітне місце як ефективна педагогічна форма роботи з молоддю. Але разом із цим динамічний процес розвитку суспільства органічно відбивався на характері культурних процесів, змінювався, руйнуючи вікові традиції використання театрального

мистецтва.

Мистецько-педагогічна освіта XIX ст. набула чітких ознак світських тенденцій, які можна простежити на діяльності Київського, Харківського та Одеського університетів. Ці навчальні заклади стали визначними культурно-освітніми центрами, при яких утворювалися і діяли театральні гуртки студентської молоді. Так, 1859 року визначною подією культурного життя України стає створення студентського театру в Київському університеті імені Святого Володимира (1834 р.). Ініціаторами та організаторами театру була прогресивна група студентів під керівництвом М. Старицького, М. Лисенка, П. Чубинського. Результатом праці творчого колективу стали вистави – музична драма «Гаркуша» за повістю О. Стороженка (1863 р.), водевіль В. Гоголя (батька) «Простак» (1864 р.) та інші [13].

Своїм основним завданнями учасники студентського театру вважали пропаганду найкращих творів українських драматургів, донесення ідеї та змісту цих творів, відродження національної системи мистецько-педагогічної освіти; удосконалення культури мовлення, правдиве створення художніх образів, музичного оформлення, дотримання історичної та етнографічної правди в декораційному оформленні вистави, костюмів тощо. Тому в межах педагогічної роботи студентського театру цього закладу забезпечувався процес одночасного збагачення студентів відповідними теоретичними знаннями в галузі театального мистецтва та практичної художньо-творчої діяльності. Такий педагогічний підхід сприяв формуванню високого рівня сценічної майстерності всіх учасників театального колективу, набуття естетичного досвіду та його застосування в подальшій педагогічній діяльності [6, с. 56].

У цей час актуалізуються і педагогічні дискусії щодо значущості театального мистецтва, зокрема студентських театрів, у процесі виховання молоді, гармонійного розвитку особистості. Дискусії відбувалися на сторінках відомих педагогічних журналів «Світло», «Вільна Українська школа» [14, с. 117]. Прогресивні педагоги, діяльність яких була пов'язаною з вітчизняною дореволюційною та післяреволюційною середньою школою, також активно використовують театральну самодіяльність як форму педагогічної роботи з гармонійного розвитку підростаючого покоління.

1917 року XX ст., перший Міністр освіти Української Народної Республіки, один із фундаторів національної художньої освіти І. Стешенко, визначає театральне мистецтво важливим засобом формування особистості як педагогів, так і учнів [21]. Тому у вищих навчальних закладах пропонується займатися підготовкою педагогічних кадрів, які вміли б органічно поєднувати у своїй практиці мистецтво театру і педагогіки. Зокрема під час роботи драматичної студії 3-річних Харківських педагогічних курсів імені Г. Сковороди під керівництвом М. Розенштейн застосовувалась комплексна програма формування педагогічної майстерності учителів засобами театального мистецтва.

У 20-х роках XX ст. видатний український режисер Лесь Курбас організував художнє об'єднання «Березіль» [9, с. 241]. Наприкінці 1924 року при педагогічних курсах у Білій Церкві були організовані «драматично-інструкторські курси», які вели актори театру «Березіль». Мета курсів – навчання вчителів основам самодіяльного театру.

Широко використовував виховні можливості театру в педагогічній діяльності А. Макаренко. Створений ним учнівський аматорський театр став ефективною формою роботи з колоністами у напрямку їх повноцінної соціалізації та морального виправлення [12, с. 42-217].

Свої погляди на мистецтва театру звертав і В. Сухомлинський. У науково-педагогічній діяльності він дотримувався головних принципів, які споріднюють шкільну і театральну педагогіку. Це насамперед виховання творчої особистості учня і розкриття його потенційних можливостей у різноманітній гуртковій діяльності [19, с. 420-432].

Процес перетворення шкільних театрів на театральні студії стає характерним для

30-40-х рр. ХХ століття. Для вчителів з метою подолання їх «театральної неосвіченості» відкривалися літні театральні-педагогічні курси. До кінця 40-х років ХХ ст. шкільні самодіяльні студії стали масовим явищем. Значної популярності у той період набув журнал «Театр у школі». Навіть у повоєнні роки шкільні й студентські театри функціонували в багатьох навчальних закладах країни, виходили значні тиражі навчально-методичної літератури, з тим щоб забезпечити допомогу організаторам театру на місцях.

Для 60-х рр. ХХ ст. характерна поступова втрата інтересу до використання театрального мистецтва в межах навчально-виховного процесу шкіл, вишів. Кількість самодіяльних шкільних і студентських драматичних колективів значно зменшилася. Відбувалось відокремлення шкільного театру як ефективної форми навчання та виховання. Лише наприкінці 70-х – на початку 80-х років ХХ ст. знову починає посилюватися інтерес до використання театру як позааудиторної форми роботи з юнацтвом, студентською молоддю з метою її виховання та активного розвитку. Розпочинається процес відтворення методів і приймів театральної педагогіки, цілісних технологій, практичних вправ, творчих завдань з метою забезпечення більш високого рівня професійної підготовки фахівців.

За думкою І. Зязюна, театральна педагогіка складає вагомий і ефективний компонент освітньо-виховної дидактики, значне нововведення, перспективне для реалізації в практиці освіти та виховання. Тому за ініціативою вченого було створено першу в колишньому СРСР кафедру педагогічної майстерності в Полтавському педагогічному інституті (1982 р.), а в навчальний процес інститутів було введено дисципліну «Основи педагогічної майстерності». Навчальна програма практично спрямованого курсу передбачала активне використання елементів акторської та режисерської майстерності з метою вдосконалення педагогічної техніки вчителя. Цікавий експеримент полтавців з перетворення провінціального педагогічного інституту на елітарний викликав інтерес науковців не тільки в межах СРСР, але й науковців та практичних педагогів Японії, Китаю, Чехії, Болгарії та інших країн.

Серед різноманітних форм художньої самодіяльності студентської молоді в 1960-х – 1990-х рр., так як і в 1930-х – 40-х рр., мали місце театральні студії. Театр-студія за формою організації діяльності молоді (за З. Гіптерс) – «чудова творча школа, яка допомагає оволодіти секретами спілкування з аудиторією, навчитися доносити до неї велич і красу художніх образів, прекрасних людських почуттів – співчуття, милосердя, любові» [3, с. 111] та розвинути кожному студійцю власний творчий потенціал.

На сьогодні у вищих навчальних закладах України продовжують працювати студентські театри. Тільки на базі Сумського державного педагогічного університету імені А. Макаренка діють декілька театральних колективів. Студентський театр «На Оболоні» засновано на початку 70-х років минулого століття. Першим його художнім керівником і режисером О. Васильєвим здійснено низку сценічних постановок, які принесли колективу перший успіх і звання «народного». Наступний період роботи цього творчого об'єднання пройшов під керівництвом випускника педагогічного інституту, в минулому учасника студентського театру, талановитого режисера і актора О. Бабурова. З 1998 року керівництво театром здійснював студент, а згодом і викладач Д. Будянський, який велику увагу приділяв формуванню педагогічного артистизму майбутніх учителів. На філологічному факультеті університету з 1990 року діє театральний колектив «Березіль» під орудою доцента кафедри української літератури, заслуженого артиста України В. Будянського. За час його роботи здійснено сценічні постановки: «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Фараони» О. Коломійця, «На першій гулі» С. Васильченка, «Морока» О. Олеся та інші. Нині на базі університету активно працює молодіжний драматичний колектив (керівник – спеціаліст виховного відділу О. Васильєва). Проходять роки, змінюються керівники творчих колективів, склад

учасників, але студентські театри Сумського державного педагогічного університету імені А.Макаренка залишаються школою самореалізації особистості, естетичного виховання, що забезпечують високий рівень розвитку професійно необхідних якостей, умінь, навичок і, зокрема, педагогічного артистизму майбутнього вчителя.

1981 року в Херсонському державному педагогічному інституті за ініціативою студента філологічного факультету О. Мішукова було створено студентський театр. Його репертуар переважно складався з класичних і сучасних творів. Закінчивши інститут, ентузіаст-театрал почав працювати викладачем названого закладу, став доцентом, доктором філологічних наук, ректором університету, але продовжував залучати молодь до театральної діяльності. Через майстерню студентського театру пройшло багато відомих вчителів і сам керівник творчого колективу – заслужений діяч мистецтв України О. Мішуков. Цей приклад яскраво підтверджує ефективність використання студентського театру у структурі українських вишів з метою забезпечення високого рівня професіоналізму майбутніх педагогів.

З 1998 року в Херсонському державному університеті працює студентський театр «Студі-Арт» (керівник – автор цієї статті). У репертуарі колективу – класична та сучасна драматургія. Студентські постановки неодноразово удостоєні «гран-прі» на міжнародних театральних фестивалях. Навчально-виховний процес театру «Студі-Арт» побудовано за принципом синтезу науки і мистецтва, що і пояснює вибір студентською молоддю цієї вищої форми людської діяльності. Студентський театр є позааудиторним компонентом професійної підготовки фахівців, ефективним засобом цілісного розвитку особистості, формування естетичного досвіду майбутнього педагога.

Таким чином, у сучасних університетах України діяльність студентських театрів усе більше набуває педагогічного спрямування, стає невід'ємною складовою навчально-виховного процесу.

Узагальнюючи вищевикладений аналіз історико-педагогічного розвитку студентських театрів у системі професійної підготовки майбутніх педагогів, доходимо висновку про наявність позитивного досвіду, який протягом значного історичного періоду вдосконалювався, накопичувався та збагачувався. Протягом тривалого часу форми театральної роботи зазнавали значних змін. Упровадження елементів театру в педагогічний процес починалось від уведення навчальних курсів риторики, створення шкільної драми, шкільного театру до безпосереднього відкриття сучасних студентських театрів.

За нашим переконанням, у стінах педагогічних ВНЗ доцільно впроваджувати студентські театри з метою формування такої інтегративної професійної якості майбутнього педагога, як естетичний досвід. І. Зязюн зауважує, що «жодна сфера людського поза естетичними чинниками немислима, бо не можна уявити життєдіяльну людину поза сприйманням і переживанням» [12, с. 33].

Отже, вітчизняний досвід з упровадження форми студентського театру в навчально-виховний процес вищої школи свідчить про значні позитивні результати у професійній підготовці студентів до педагогічної дії.

Перспективою подальших досліджень має стати аналіз світового досвіду професійної підготовки майбутніх педагогів засобами студентського театру.

Література:

1. Антонович Д. Триста років українського театру (1619-1919) / Д. Антонович. – Прага : Укр. громад. видавн. фонд, 1925. – С. 7-35.
2. Асеев Б. Н. Русский драматический театр от его истоков до конца XVIII века: учеб. для студ. театровед. фак-тов театр. ин-тов. Изд. 2-е, переработ. и доп. / Б. Н. Асеев. – М. : Искусство, 1977. – 576 с. – С. 114-116.
3. Гіптерс З. В. Художня творча діяльність студентів вищих закладів освіти України (1960-1995 рр.) : дис... канд. пед. наук: 13.0001 / З. В. Гіптерс. – К., 1998. – 273 с.

4. Зязюн І. А. Естетичний досвід особи, формування і сфери вияву / І. А. Зязюн. – К. : Вища шк., 1976. – 174 с.
6. Казимиров О. А. Український аматорський театр / О. А. Казимиров. – К. : Мистецтво, 1965. – 130 с.
7. Капська А. Й. Педагогіка живого слова / А. Й. Капська. – К., 1997. – 139 с.
8. Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVIII століття / Л. Корній. – К. : Муз. Україна, 1993. – 188 с.
9. Курбас Л. Березіль: Із творчої спадщини / упор., автор прим. М.Г. Лабінський; авт. передм. Ю. Вобошко. – К. : Дніпро, 1988. – 517 с.
10. Лимаренко Л. І. Від риторики до шкільного театру: історико-теоретичний аспект / Л. І. Лимаренко // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Бердянськ: БДПУ, 2010. – № 4. – С. 127-135.
11. Лимаренко Л. І. Шкільний театр та його значення у гармонійному розвитку дитини / Л. І. Лимаренко // Пути совершенствования эстетического воспитания в современной школе. – Херсон : «Онлайнт», 2004. – С. 18-27.
12. Макаренко А. С. Опыт: изучение, применение / Макаренко А. С. // Материалы конф., посвященные 80-летию со дня рождения (1888-1968). – М., 1969. – С. 42-217.
13. Микола Лисенко. Композитор, педагог, диригент, основоположник української класичної музики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ebk.net.ua/Book/biographies/vidomi_ukraintsi/part3/lysenko.htm
14. Развитие эстетической активности школьников : [пособие для учителей] / под ред. В. Г. Бутенко. – К., 1992. – 175 с.
15. Семчишин М. Тисячу років української культури / М. Семчишин. – Нью Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1985. – 550 с.
16. Сковорода Г. С. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / Сковорода Г. С. ; упор. І. В. Іваньо. – К. : Наук. думка, 1983. – 543 с.
17. Сковорода Г. С. Дослідження, розвідки, матеріали / Сковорода Г. С. Зб. наук. пр. – К. : Наукова думка, 1992. – 381 с.
18. Старикова Л. Театральная жизнь старинной Москвы / Эпоха, быт, нравы / Л. Старикова. – М. : Искусство, 1988. – 182 с.
19. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський. Вибрані твори: [в 5-ти т.]. – К., 1976. – Т. 2. – С. 420-432.
20. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Історія виникнення і розвитку / З. І. Хижняк. – К. : Вид-во КГУ, 1970. – 173 с.
21. ЦДАВО України. Ф. 1115, сп І, спр. 56, арк. 8-8 зв.

Лимаренко Л.І.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТУДЕНЧЕСКОГО ТЕАТРА В ИЗМЕРЕНИИ ВРЕМЕНИ: ИСТОРИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье освещается историко-педагогический аспект деятельности студенческого театра. Подчеркивается, что педагогика постоянно использует искусство театра в учебно-воспитательном процессе школ, вузов. Доказывается, что именно школы и академии риторики способствовали скорейшему созданию школьной драмы – основы школьного театра, который впоследствии стал носить название студенческого и оказался плодотворной формой постижения искусства риторики и оптимальным путем формирования эстетического опыта будущих специалистов. Анализ философских, исторических, искусствоведческих и психолого-педагогических научных источников по проблеме историко-педагогического развития студенческих театров в системе профессиональной подготовки будущих педагогов позволяет сделать вывод о наличии положительного опыта, который в течение значительного исторического периода совершенствовался, накапливался и обогащался.

Ключевые слова: искусство, риторика, школьный театр, студенческий театр, эстетический опыт будущего педагога.

Lymarenko L.I.

ACTIVITY OF STUDENT'S THEATER IN TIME MEASUREMENTS:
HISTORICAL AND PEDAGOGICAL ASPECT

The article deals with historical and pedagogical aspect of student theater's activity. Attention is focused on national system of higher education reforming, which includes leading-up of teaching staff's how to work with new generation who has everything to be trained and to reach qualitative results, to ensure students' needs and their intellectual and cultural development. In this connection the question of teacher-artist's professional background is actualizing and from this position the problem of aesthetic experience's formation of future teachers becomes also important: through this experience teacher is able to transform the world, himself/herself and his/her pupils «by the laws of beauty». There is a big variety of ways of personality's aesthetic experience's enrichment, but in the author's opinion, the student's theater itself is an effective form of development and self-development of future teachers' aesthetic experience. The scientist emphasizes that pedagogics always uses art of theater in educational process of schools and Universities. It is shown that schools and rhetorical academies facilitated the fast creation of a school of drama – the base of the school theater, later to be called student's theater and it would become the most appropriate way by rhetoric art's mastering and acquisition of aesthetic experience by future professionals. Analysis of philosophical, historical, artistic, psychological and pedagogical scientific sources on the issue of historical and educational development of student theater in the professional background's system of future teachers suggests the conclusion, which based on the presence of a positive experience, which was perfected, accumulated and enriched over a long historical period.

Key words: art, rhetoric, school theatre, student's theater, aesthetic experience of future pedagogue.

УДК 373.033 (4-01)II пол.20

Славська Я.А.*

**ФОРМИ І МЕТОДИ ЕКОЛОГО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ
МОЛОДІ ДОНБАСУ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ**

У статті проаналізовано форми і методи еколого-естетичного виховання учнівської молоді Донеччини в кінці ХХ- на початку ХХІ століть. Здійснено педагогічний аналіз тенденцій шкільного еколого-естетичного виховання, визначено основні етапи його становлення; здійснено науково-теоретичне обґрунтування сучасних форм і методів еколого-естетичного виховання молоді. На основі системного аналізу виявлено загальні тенденції розвитку методологічних засад еколого-естетичного виховання молоді; визначено основні підходи до засобів еколого-естетичного виховання за функціональними ознаками. Висвітлено педагогічні умови становлення і розвитку форм і методів еколого-естетичного виховання учнівської молоді Донбасу.

Ключові слова: еколого-естетичне виховання, екологічна освіта, форми і методи виховання, учнівська молодь, педагогічні умови, Донеччина.

Формування еколого-естетичної культури школярів є визнаним напрямком у сучасному екологічному русі України, зокрема Донбасу. У зв'язку з цим особливого значення набувають форми і методи, покликані здійснювати облагороджувальний вплив на школяра, виховувати його в дусі гуманістичного ставлення до світу природи. Центральне місце при цьому відводиться школі як загальноосвітньому закладу, в якому отримує підготовку до життя переважна більшість учнів. Саме тут створюються педагогічні передумови для здійснення тривалого впливу на молоде покоління в дусі

* © Славська Я.А.